

Zo zorg je dat kinderen veilig opgroeien

10 reflectievragen voor wijkteamprofessionals

Inhoud

Introductie

p.3

1

Voldoende kennis om
onveilige opvoedsituaties te
signaleren?

p.5

2

Voldoende vaardigheden om
onveilige opvoedsituaties te
signaleren?

p.6

3

Zie ik het kind in het gezin en
praat ik met hem of haar?

p.7

4

Hoe is mijn partnerschap met
gezin(en)?

p.7

5

Ben ik duidelijk tegen ouders
over wat er concreet moet
veranderen?

p.8

6

Heb ik zicht op wat wel veilig is
in het gezin?

p.9

7

Stimuleer ik het gezin om zijn
netwerk in te zetten?

p.9

8

Zet ik kleine stappen met het
gezin en vier ik successen?

p.10

9

Hoe is mijn samenwerking
met andere professionals en
organisaties?

p.10

10

Ben ik als professional
voldoende toegerust en krijg
ik voldoende ondersteuning?

p.11

Achtergrondinformatie

p.12

Wat heeft het
Nederlands
Jeugdinstituut jou
te bieden?

p.14

Bijlage: lijst invulbare
reflectievragen

p.15

Introductie

Huiselijk geweld of kindermishandeling signaleren, bespreekbaar maken in een gezin en werken aan het voorkomen of verbeteren van onveilige opvoedsituaties? Ga er maar aan staan! Veel professionals die in wijkteams werken, vinden dit lastig. Daarom zijn deze reflectievragen opgesteld. De vragen helpen je om te reflecteren op jouw competenties. Zo kom je erachter wat goed gaat en welke aspecten nog aandacht vragen.

Waarom moet een wijkteam alert zijn op de veiligheid van kinderen?

- Wijkteams¹ zijn in veel gemeenten de plek waar jeugdigen en ouders terecht kunnen met vragen over bijvoorbeeld opvoeden en opgroeien, schulden, werk, wonen en zorg. Als wijkteamprofessional kun je op verschillende manieren te maken krijgen met onveilige opvoed- en opgroeisituaties. Je signaleert (risico's op) onveilige opvoedsituaties bijvoorbeeld aan het begin van het contact dat je met het gezin hebt. Of je signaleert dit in een lopende casus. Het kan ook zijn dat je met onveilige opvoedsituaties te maken krijgt doordat Veilig Thuis een casus overdraagt aan jouw wijkteam.
- Als wijkteamprofessional heb je een verantwoordelijkheid in het veilig opgroeien van kinderen. Ieder jaar worden er ruim 119.000 kinderen verwaarloosd of mishandeld. Dat is gemiddeld één kind per klas. Onveilige opvoed- en opgroeisituaties hebben grote gevolgen voor kinderen. Naar schatting overlijden tientallen kinderen per jaar aan de gevolgen van huiselijk geweld of kindermishandeling. Professionals zijn verplicht om gebruik te maken van de [Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling](#). Dat geldt ook voor wijkteamprofessionals.
- Uit verschillende onderzoeken blijkt dat kindermishandeling en huiselijk geweld vaak voorkomen wanneer een gezin meerdere problemen heeft. Meer integraal samenwerken in de wijk kan dus helpen om onveilige opvoed- en opgroeisituaties sneller te zien en aan te pakken.

Randvoorwaarden vanuit de organisatie

Kennis, vaardigheden en het handelen van wijkteamprofessionals zijn belangrijk om onveilige opvoedsituaties te voorkomen en verbeteren. Als wijkteamprofessional kun je dit niet alleen. Zonder voldoende toerusting en ondersteuning vanuit de organisatie of gemeente is dit moeilijk. Je hebt vertrouwen en ruimte nodig van jouw organisatie, maar ook bijvoorbeeld scholing en coaching in signalering en aanpak van onveilige opvoedsituaties. De keuzes die een gemeente maakt voor de inrichting van de toegang heeft invloed op de manier waarop onveiligheid van kinderen kan worden gesignaleerd en de veiligheid kan worden geborgd. Elke inrichtingskeuze brengt risico's en aandachtspunten rond veiligheid met zich mee. En dit vraagt ook weer andere competenties van wijkteamprofessionals.

¹ Met wijkteam bedoelen we ook sociaal team, jeugd- en gezinsteam CJG of andere benamingen voor wijkgericht werken.

Herken je dit?

Als professional kun je een drempel ervaren bij het signaleren en bespreken van onveilige opvoed- en opgroeisituaties. Of bij de maatregelen die dit van je vraagt. Je vindt het bijvoorbeeld moeilijk om in een gezin huiselijk geweld of kindermishandeling bespreekbaar te maken omdat je bang bent dat je het opgebouwde vertrouwen bij ouders schaadt. Of je vindt het moeilijk om de risico's op een onveilige opvoed- en opgroeisituatie te zien omdat er van je verwacht wordt dat je naar de kracht in en om het gezin kijkt. Ook kan het zijn dat je de gevolgen van je handelen moeilijk kunt overzien en daarom acties uitstelt.

Ben jij je bewust van welke drempels je ervaart bij het signaleren en omgaan met onveilige opvoed- en opgroeisituaties? En tegen welke uitdagingen jij aanloopt? Reflecteren is een eerste stap om je van jouw drempels en uitdagingen bewust te worden. In deze brochure leggen we je een aantal reflectievragen voor die daarbij kunnen helpen. Het is goed om samen met collega's en je leidinggevende te bespreken hoe je dit verder kunt aanpakken. Ga je bijvoorbeeld extra investeren in het verbeteren van je deskundigheid op het gebied van onveilige opvoed- en opgroeisituaties? Of ga je samen optrekken met een collega in casuïstiek waar veiligheid in het geding is?

Hoe gebruik je de reflectievragen?

- De vragen kun je gebruiken om te reflecteren op dagelijkse casuïstiek.
- Gebruik deze reflectievragen zelfstandig of samen met collega's.
- Vraag jezelf per punt af in hoeverre je deze kennis of vaardigheden beheerst. Wat kun je verbeteren? Op welke punten ervaar je een drempel om huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en aan te pakken?
- Zijn er verbeterpunten? Vraag hulp en advies aan collega's, teamleider of andere professionals. Blijf dit doen (leven lang leren)!
- De reflectievragen kunnen ook in een teamvergadering worden besproken. Wat kun je binnen het wijkteam van elkaar leren? Wat gaat goed en wat zijn aandachtspunten in het team?

1

Beschik ik over voldoende kennis om onveilige opvoedsituaties te signaleren en te werken aan het voorkomen of verbeteren van onveilige opvoed- en opgroeisituaties?

- Weet ik wat onveilige opvoedsituaties zijn en ken ik de signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld?
- Ken ik de risicofactoren en beschermende factoren van huiselijk geweld en kindermishandeling?
- Ken ik de gevolgen van huiselijk geweld en kindermishandeling?
- Ben ik me ervan bewust dat dat onveiligheid in elk gezin er anders uitziet en dat de weg naar veiligheid voor elk gezin dus anders is?
- Ken ik de stappen van de [Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling](#) en handel ik hiernaar?
- Ken ik het werkveld rond (on)veiligheid en weet ik welke taken en verantwoordelijkheden ik en andere organisaties hebben?
- Weet ik welke interventiemogelijkheden er zijn wanneer er sprake is van een onveilige opvoedsituatie (bijvoorbeeld bij huiselijk geweld of kindermishandeling)?
- Investeer ik in een 'leven lang leren', ook als het gaat om het onderwerp onveilige opvoedsituaties?

Test hier jouw kennis >

2

Beschik ik over voldoende vaardigheden om onveilige opvoedsituaties te signaleren en te werken aan het voorkomen of verbeteren van onveilige opvoed- en opgroeisituaties?

- Herken ik signalen van onveilige opvoedsituaties?
- Maak ik een gestructureerde inschatting van de actuele veiligheidsrisico's van een kind in de gezinssituatie?
 - > Denk hierbij aan signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld, risicofactoren en beschermende factoren. Je kunt hier een risicotaxatie-instrument bij gebruiken.
- Maak ik een inschatting of de problematiek van de ouder(s) risico's oplevert voor de veiligheid van het kind in een gezin ([kindcheck](#))?
 - > Ook voor wijkteams die werken met volwassenen is dit een belangrijk aandachtspunt. Maak dus ook een inschatting van de veiligheid van het kind wanneer iemand bij het wijkteam aanklopt met vragen of problemen op een ander leefdomein dan opvoeden en opgroeien.
- Informeer ik naar de opvoedingssituatie en ontwikkeling van een kind als ik in een gezin kom?
- Analyseer ik de opvoedingssituatie en ontwikkeling van een kind?
- Beschik ik over gespreksvaardigheden om een gesprek aan te gaan met ouders en kinderen over (on)veiligheid?
- Maak ik na een gesprek met ouders en kinderen de afweging of er sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld?
- Beslis ik samen met een collega of ik zelf hulp kan organiseren of een melding bij Veilig Thuis moet doen?
- Treed ik actief op bij acute onveiligheid van het kind?
- Als ik twijfel over mijn kennis of vaardigheden, schakel ik dan een collega in of vraag ik advies bij Veilig Thuis?
- Beoordeel ik de veiligheid van het kind in multidisciplinair verband?
- Zet ik alles in het dossier van het gezin: feiten en vermoedens, overleggen en overwegingen, besluiten en genomen maatregelen?
- Maak ik gebruik van de [Verwijsindex Risicjongeren](#) om te checken of andere professionals ook zorgen hebben over een gezin en om zorgen te melden?
- Bepaal ik op basis van de veiligheidsrisico's in het gezin welke hulp in te zetten?
- Bewaak ik de gemaakte afspraken over het beperken van de veiligheidsrisico's?

Test hier jouw kennis >

3

Zie ik het kind in het gezin en praat ik met hem of haar?

- Ga ik of mijn collega in gesprek met het kind in het gezin?
- Richt ik mij voldoende op de veiligheid van het kind? Verlies ik het kind niet uit het oog?
 - > Laat jij je hiervan afleiden? Bijvoorbeeld door compassie of sympathie voor de ouders? Of door factoren die het bieden van een veilige opvoedsituatie moeilijk kunnen maken, zoals psychische problematiek bij ouders?
- Betrek ik mensen uit de leefomgeving van het kind?
 - > Denk aan de school.
- Betrek ik een collega met specifieke deskundigheid op het gebied van jeugd (en veiligheid) als ik twijfel over mijn expertise?

Test hier jouw kennis >

4

Hoe is mijn partnerschap met gezinnen?

- Houd ik in gedachte dat ik het als professional ook mis kan hebben?
- Veroordeel ik het gezin en zijn omgeving niet en baseer ik mij op feiten die ik bespreek met het gezin?
 - > Als professional mag je gedrag van een ouder afkeuren, als dat de veiligheid van het kind bedreigt.
Dit is iets anders dan de ouder veroordelen.
- Toon ik respect voor de waarden, voorkeuren, geloof, cultuur en identiteit van het kind, het gezin en hun omgeving?
- Ben ik me ervan bewust dat mijn eigen referentiekader (mijn eigen jeugd, opvattingen over opvoeding, overtuigingen, religie etc.) invloed heeft op het contact dat ik met een gezin heb en op mijn oordeelsvorming?
- Luister ik goed naar de vraag of vragen van ouder(s) en het kind?
- Krijg ik de context van het gezin voldoende in beeld? Vraag ik door (de vraag achter de vraag) bij ouder(s) en kind?
- Heb ik de verschillende perspectieven van kind en ouder(s) binnen het gezin in beeld?
- Achterhaal ik welke zorgen en doelen de gezinsleden (afzonderlijk) hebben en stem ik de te stellen doelen zoveel mogelijk op de eigen doelen van het gezin af?
- Neem ik de tijd om mee te veren met het tempo van het gezin?

Test hier jouw kennis >

5

Ben ik duidelijk tegen ouders over wat er concreet moet veranderen?

- Leg ik aan ouders uit om welk onveilig gedrag of welke feiten ik mij zorgen maak en welk effect dit heeft op het kind? Durf ik gevoelige onderwerpen als onveiligheid, kindermishandeling en huiselijk geweld uit te spreken?
 - > Wanneer je niet kan aangeven waar je zorgen liggen, is het nog moeilijker om aan te geven wat voor gedrag je wél wilt zien in het gezin.
- Spreek ik in duidelijke en begrijpelijke taal? Gebruik ik zo min mogelijk vaktermen als ik in gesprek ben met het gezin?
- Zorg ik ervoor dat ouder(s) en kind weten waar ze aan toe zijn door duidelijke kaders aan te geven?
- Ben ik helder in wat ik wel en niet voor hen kan doen?
- Durf ik actie te ondernemen wanneer ik (risico's op) een onveilige opvoed- of opgroeisituatie signaleer?

[Test hier jouw kennis >](#)

6

Heb ik zicht op wat wel veilig is in het gezin?

- Zie ik de sterke kanten van ouder(s), kind en hun omgeving en maak ik hier gebruik van?
 - > Als je als professional als ‘detective’ op zoek gaat naar bewijzen van onveiligheid, is de kans groot dat ouders onveilig gedrag juist gaan ontkennen.
- Neem ik kind en gezin de eigen verantwoordelijkheid niet uit handen?
- Heb ik zicht op beschermende factoren in het gezin?
- Geef ik ruimte aan het gezin en het kind om eigen oplossingen te bedenken?

Test hier jouw kennis >

7

Stimuleer ik het gezin om zijn netwerk in te zetten?

- Stimuleer ik ouders actief (wanneer nodig met overtuiging) om mensen uit hun netwerk te betrekken, ook al is dit voor ouders ongewoon?
 - > Kindermishandeling is een ‘geheimhoudingssyndroom’. Als mensen in de omgeving wél weten wat er speelt in het gezin en bereid zijn om mee te werken aan het vergroten van de veiligheid, dan ondersteunt dit het werken aan de oplossing.
- Informeer ik ouders over de mogelijkheid van het opstellen van een [familiegroepsplan](#)?
- Stimuleer ik ouders om met hun netwerk een familiegroepsplan op te stellen?

Test hier jouw kennis >

8

Zet ik kleine stappen met het gezin en vier ik successen?

- Bespreek ik met het gezin ook de signalen van veiligheid en laat ik hierbij mijn waardering blijken aan het gezin over de dingen die goed gaan?
 - > Het uitspreken van waardering en de focus op de signalen van veiligheid stimuleren ouders om die positieve momenten vaker te laten voorkomen.
- Maak ik gebruik van de sterke kanten van de gezinsleden en hun omgeving?

Test hier jouw kennis >

9

Hoe is mijn samenwerking met andere professionals en organisaties die betrokken zijn bij het gezin?

- Weet ik welke organisaties ik moet betrekken (zoals Veilig Thuis)?
- Vraag ik Veilig Thuis vroegtijdig om advies als ik twijfel over de veiligheid van het kind in een gezin?
- Weet ik wanneer ik een melding moet maken bij Veilig Thuis en handel ik hiernaar?
- Is duidelijk welke organisaties en professionals bij het gezin betrokken zijn?
- Weet ik welke professional waarvoor verantwoordelijk is bij de hulp aan dit gezin?
- Maak ik samen met andere professionals duidelijke afspraken over wie waarvoor verantwoordelijk is, wie er signaleert, wie op de veiligheid let in het gezin en wanneer er wordt afgeschaald en opgeschaald?
- Ken ik de wettelijke regelgeving over het delen van informatie en persoonsgegevens van cliënten met andere professionals?

Test hier jouw kennis >

10

Ben ik als professional voldoende toegerust en krijg ik voldoende ondersteuning vanuit de organisatie?

- Faciliteert de organisatie mij voldoende in scholing, casuïstiekbespreking en intervisie?
- Steunt en stimuleert de organisatie mij om buiten de kaders oplossingen te vinden en maatwerk te bieden?
- Geeft de organisatie waarvoor ik werk mij vertrouwen en ruimte? Mag ik als professional bijvoorbeeld beargumenteerd afwijken van protocollen, richtlijnen en instrumenten wanneer dit bij een casus nodig is om de veiligheid van een jeugdige te vergroten?
 - > We zouden moeten streven naar een balans tussen 'doen wat moet' en 'doen wat nodig' is om de veiligheid van jeugdigen te borgen.
- Geeft de organisatie mij voldoende ruimte om samen met het gezin te bepalen wanneer het veilig genoeg is?
 - > Per gezin ziet onveiligheid er anders uit, dus is de weg naar 'veilig genoeg' per gezin anders.
- Maakt de gemeente gebruik van de waardevolle praktijkkennis die ik heb opgedaan in het wijkteam? Zijn er bijvoorbeeld mogelijkheden om (structureel) uit te wisselen tussen praktijk en beleid? En laten beleidsmakers en bestuurders zich hierbij informeren over de invloed van het beleid op de uitvoeringspraktijk?
 - > Het is waardevol als beleidsmedewerkers meelopen met een medewerker van het wijkteam. Om te ervaren waar wijkteamprofessionals tegenaan lopen bij bijvoorbeeld het signaleren en borgen van de veiligheid van jeugdigen. En welke dingen juist goed gaan.
- Biedt de organisatie voldoende tijd en ruimte om daadwerkelijk te investeren in de samenwerkingsrelatie met gezinnen?
- Biedt de organisatie voldoende ruime en tijd om gezinnen te stimuleren om hun netwerk te betrekken?
- Steunt de organisatie mij voldoende op elk onderdeel van het werkproces?

Test hier jouw kennis >

Achtergrondinformatie

Deze brochure is gebaseerd op:

- Themabijeenkomsten met wijkteammedewerkers uit diverse gemeenten
- Uitgangspunten van [Signs of Safety](#)
- [Richtlijn Kindermishandeling](#)
- [Competenties in relatie tot de aanpak kindermishandeling](#) van het Nederlands Jeugdinstituut
- [Handreiking Randvoorwaarden voor de veiligheid van jeugdigen in de toegang tot jeugdhulp](#) van de Kinderombudsman
- [Actualisatie Toetsingskader Verantwoorde Hulp voor Jeugd](#) van Inspectie Jeugdzorg
- [Jeugdteams](#) van Inspectie Jeugdzorg

Over deze serie brochures

Hoe geven professionals en gemeenten vorm aan de lokale basiszorg voor jeugd en gezin? Dat is de centrale vraag in deze brochurereeks. De brochures zijn voor overheden, beleidsmakers van gemeenten, onderwijs en zorginstellingen en professionals die zich bezighouden met jeugd- en opvoedingsvraagstukken. De brochures zijn gebaseerd op praktijkonderzoek van het Nederlands Jeugdinstituut in 2016 en ontwikkeld binnen het programma 'Basiszorg voor Jeugd en Gezin'. Met dit programma wil het Nederlands Jeugdinstituut bijdragen aan kwalitatief goede en toegankelijke hulp en ondersteuning voor gezinnen.

In deze serie verschenen ook:

- [‘Zo creëren professionals ruimte in jeugd- en wijkteams. Tips voor professionals en gemeenten’](#)
- [‘Zo sluiten basiszorg en specialistische jeugdhulp naadloos op elkaar aan. Tips van gemeenten, professionals en cliënten’](#)
- [‘Generalistisch werken met jeugd en gezin in de wijk. 10 taken in de praktijk’](#)

Meer lezen?

- [Richtlijn Kindermishandeling voor jeugdhulp en jeugdbescherming](#). Hierin is ook de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling opgenomen.
- [Dossier Kindermishandeling](#)
- [Wijkteams werken met jeugd](#)
- [Richtlijn Samen met ouders en jeugdige beslissen over passende hulp](#)
- [‘Een lastig gesprek Tips over in gesprek gaan met kind en ouders’](#) van het Nederlands Jeugdinstituut.

In het kader van het project 'Integraal Werken in de Wijk' hebben het Nederlands Jeugdinstituut, Movisie, Nederlands Centrum Jeugdgezondheid, Vilans en de Werkplaatsen Sociaal Domein de krachten gebundeld om samen met professionals en beleidsmakers uit de praktijk kennis over integraal werken bij meervoudige vragen en problemen te ontwikkelen en toegankelijk te maken.

Meer informatie: www.integraalwerkenindewijk.nl

Wat heeft het Nederlands Jeugdinstituut jou te bieden?

Het Nederlands Jeugdinstituut wil eraan bijdragen dat ieder kind in Nederland veilig, gezond en kansrijk opgroeit. We willen dat ieder kind de ondersteuning krijgt die het nodig heeft: thuis, op school en in de wijk. We doen dat door kennis en ervaringen uit de praktijk te verzamelen, te valideren, te verrijken en vervolgens te verspreiden. Een deel van deze kennis komt tot stand met publieke gelden en verstrekken wij daarom gratis via dossiers en databanken op onze website: www.nji.nl.

Het Nederlands Jeugdinstituut wil met het programma 'Basiszorg voor Jeugd en Gezin' bijdragen aan kwalitatief goede en toegankelijke hulp en ondersteuning voor gezinnen. Hierbij staan integraal samenwerken, een optimale aansluiting, professionalisering van wijkteams en effectieve preventie centraal. Gemeenten, instellingen en professionals kunnen een beroep doen op het Nederlands Jeugdinstituut voor advies en ondersteuning op maat, trainingen, implementatie, projectbegeleiding en praktijkonderzoek.

Bijlage

Reflectievragen 'Zo zorg je dat kinderen veilig opgroeien'

Deze reflectievragen horen bij de brochure 'Zo zorg je dat kinderen veilig opgroeien. 10 reflectievragen voor wijkteamprofessionals'.

Hoe gebruik je de reflectievragen?

- De vragen kun je gebruiken om te reflecteren op dagelijkse casuïstiek.
- Gebruik deze reflectievragen zelfstandig of samen met collega's.
- Vraag jezelf per punt af in hoeverre je deze kennis of vaardigheden beheerst. Wat zijn leerpunten? En wat zijn jouw sterke punten? En op welke punten ervaar je een drempel om huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en aan te pakken?
- Zijn er verbeterpunten? Vraag hulp en advies aan collega's, teamleider of andere professionals. Blijf dit doen (leven lang leren)!
- De reflectievragen kunnen ook in een teamvergadering worden besproken. Wat kun je binnen het wijkteam van elkaar leren? Wat gaat goed en wat zijn aandachtspunten in het team?

[Terug naar brochure >](#)

1

Beschik ik over voldoende kennis om onveilige opvoedsituaties te signaleren en te werken aan het voorkomen of verbeteren van onveilige opvoed- en opgroeisituaties?

Ja Nee

- Weet ik wat onveilige opvoedsituaties zijn en ken ik de signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld?
- Ken ik de risicofactoren en beschermende factoren van huiselijk geweld en kindermishandeling?
- Ken ik de gevolgen van huiselijk geweld en kindermishandeling?
- Ben ik me ervan bewust dat dat onveiligheid in elk gezin er anders uitziet en dat de weg naar veiligheid voor elk gezin dus anders is?
- Ken ik de stappen van de [Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling](#) en handel ik hiernaar?
- Ken ik het werkveld rond (on)veiligheid en weet ik welke taken en verantwoordelijkheden ik en andere organisaties hebben?
- Weet ik welke interventiemogelijkheden er zijn wanneer er sprake is van een onveilige opvoedsituatie (bijvoorbeeld bij huiselijk geweld of kindermishandeling)?
- Investeer ik in een 'leven lang leren', ook als het gaat om het onderwerp onveilige opvoedsituaties?

Veel leerpunten

Veel sterke punten

2

Beschik ik over voldoende vaardigheden om onveilige opvoedsituaties te signaleren en te werken aan het voorkomen of verbeteren van onveilige opvoed- en opgroeisituaties?

Ja Nee

- Herken ik signalen van onveilige opvoedsituaties?
- Maak ik een gestructureerde inschatting van veiligheidsrisico's van een kind in de gezinssituatie?
 - > Denk hierbij aan signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld, risicofactoren en beschermende factoren. Je kunt hier een risicotaxatie-instrument bij gebruiken.
- Maak ik een inschatting of de problematiek van de ouder(s) risico's oplevert voor de veiligheid van het kind in een gezin ([kindcheck](#))?
 - > Ook voor wijkteams die werken met volwassenen is dit een belangrijk aandachtspunt. Maak dus ook een inschatting van de veiligheid van het kind wanneer een inwoner bij het wijkteam binnenkomt met vragen of problemen op een ander leefdomein dan opvoeden en opgroeien.
- Informeer ik naar de opvoedingssituatie en ontwikkeling van een kind als ik in een gezin kom?
- Analyseer ik de opvoedingssituatie en ontwikkeling van een kind?
- Beschik ik over gespreksvaardigheden om een gesprek aan te gaan met ouders en kinderen over (on)veiligheid?
- Maak ik na een gesprek met ouders en kinderen de afweging of er sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld?
- Treed ik actief op bij acute onveiligheid van het kind?
- Beslis ik samen met een collega of ik zelf hulp kan organiseren of een melding bij Veilig Thuis moet doen?
- Beoordeel ik de veiligheid van het kind in multidisciplinair verband?
- Als ik twijfel over mijn kennis of vaardigheden, schakel ik dan een collega in of vraag ik advies bij Veilig Thuis?
- Zet ik alles in het dossier van het gezin: feiten en vermoedens, overleggen en overwegingen, besluiten en handelen?
- Maak ik gebruik van de [Verwijsindex](#) Risicjongeren om te checken of andere professionals ook zorgen hebben over een gezin en om zorgen te melden?
- Bepaal ik op basis van de veiligheidsrisico's in het gezin welke hulp in te zetten?
- Bewaak ik de gemaakte afspraken over het beperken van de veiligheidsrisico's?

Veel leerpunten

Veel sterke punten

3

Zie ik het kind in het gezin en praat ik met hem of haar?

Ja Nee

- Ga ik of mijn collega in gesprek met het kind in het gezin?
- Richt ik mij voldoende op de veiligheid van het kind?
 - > Laat jij je hiervan afleiden? Bijvoorbeeld door compassie of sympathie voor de ouders? Of door factoren die het bieden van een veilige opvoedsituatie moeilijk kunnen maken, zoals psychische problematiek bij ouders?
- Betrek ik mensen uit de leefomgeving van het kind?
 - > Denk aan de school.
- Betrek ik een collega met specifieke deskundigheid op het gebied van jeugd (en veiligheid) als ik twijfel over mijn expertise?

Veel leerpunten

Veel sterke punten

4

Hoe is mijn partnerschap met gezinnen?

Ja Nee

- Houd ik in gedachte dat ik het als professional ook mis kan hebben?
- Veroordeel ik het gezin en zijn omgeving niet en baseer ik mij op feiten die ik bespreek met het gezin?
 - > Als professional mag je gedrag van een ouder afkeuren, als dat de veiligheid van het kind bedreigt. Dit is iets anders dan de ouder veroordelen.
- Toon ik respect voor de waarden, voorkeuren, geloof, cultuur en identiteit van het kind, het gezin en hun omgeving?
- Ben ik me ervan bewust dat mijn eigen referentiekader (mijn eigen jeugd, opvattingen over opvoeding, overtuigingen, religie etc.) invloed heeft op het contact dat ik met een gezin heb en op mijn oordeelsvorming?
- Luister ik goed naar de vraag of vragen van ouder(s) en het kind in het gezin?
- Krijg ik voldoende de context van het gezin in beeld? Vraag ik door (de vraag achter de vraag) bij ouder(s) en kind?
- Heb ik de verschillende perspectieven van kind en ouder(s) in het gezin in beeld?
- Achterhaal ik welke zorgen en doelen de gezinsleden (afzonderlijk) hebben en stem ik de te stellen doelen zoveel mogelijk op de eigen doelen van het gezin af?
- Neem ik de tijd om mee te veren met het tempo van het gezin?

Veel leerpunten

Veel sterke punten

5

Ben ik duidelijk tegen ouders over wat er concreet moet veranderen?

Ja Nee

- Leg ik aan ouders uit om welk onveilig gedrag of welke feiten ik mij zorgen maak en welk effect dit heeft op het kind? Durf ik gevoelige onderwerpen als onveiligheid, kindermishandeling en huiselijk geweld uit te spreken?
 - > Wanneer je niet kan aangeven waar je zorgen liggen, is het nog moeilijker om aan te geven wat voor gedrag je wél wilt zien in het gezin.
- Spreek ik in duidelijke en begrijpelijke taal? Gebruik ik zo min mogelijk vaktermen als ik in gesprek ben met het gezin?
- Zorg ik ervoor dat ouder(s) en kind weten waar ze aan toe zijn door duidelijke kaders aan te geven?
- Ben ik helder in wat ik wel en niet voor hen kan doen?
- Durf ik actie te ondernemen wanneer ik (risico's op) een onveilige opvoed- of opgroeisituatie signaleer?

Veel leerpunten

Veel sterke punten

6

Heb ik zicht op wat wel veilig is in het gezin?

Ja Nee

- Zie ik de sterke kanten van ouder(s), kind en hun omgeving en maak ik hier gebruik van?
 - > Als je als professional als 'detective' op zoek gaat naar bewijzen van onveiligheid, is de kans groot dat ouders onveilig gedrag juist gaan ontkennen.
- Heb ik zicht op beschermende factoren in het gezin?
- Neem ik de eigen verantwoordelijkheid van kind en gezin niet uit handen?
- Geef ik ruimte aan het gezin en het kind om eigen oplossingen te bedenken?

Veel leerpunten

Veel sterke punten

7

Stimuleer ik het gezin om zijn netwerk in te zetten?

Ja Nee

- Stimuleer ik ouders actief (wanneer nodig met overtuiging) om mensen uit hun netwerk te betrekken, ook al is dit voor ouders ongewoon?
 - > Kindermishandeling is een 'geheimhoudingssyndroom'. Als mensen in de omgeving wél weten wat er speelt in het gezin en bereid zijn om mee te werken aan het vergroten van de veiligheid, dan ondersteunt dit het werken aan de oplossing.
- Informeer ik ouders over de mogelijkheid van het opstellen van een [familiegroepsplan](#)?
- Stimuleer ik ouders om met hun netwerk een familiegroepsplan op te stellen?

Veel leerpunten

Veel sterke punten

8

Zet ik kleine stappen met het gezin en vier ik successen?

Ja Nee

- Bespreek ik met het gezin ook de signalen van veiligheid en laat ik hierbij mijn waardering blijken aan het gezin over de dingen die goed gaan?
 - > Het uitspreken van waardering en de focus op de signalen van veiligheid stimuleren ouders om die positieve momenten vaker te laten voorkomen.
- Maak ik gebruik van de sterke kanten van de gezinsleden en hun omgeving?

Veel leerpunten

Veel sterke punten

9

Hoe is mijn samenwerking met andere professionals en organisaties die betrokken zijn bij het gezin?

Ja Nee

- Weet ik welke organisaties ik moet betrekken (zoals Veilig Thuis)?
- Vraag ik Veilig Thuis vroegtijdig om advies als ik twijfel over de veiligheid van het kind in een gezin?
- Weet ik wanneer ik een melding moet maken bij Veilig Thuis en handel ik hiernaar?
- Is duidelijk welke organisaties en professionals bij het gezin betrokken zijn?
- Weet ik welke professional waar verantwoordelijk voor is bij de hulp aan dit gezin?
- Maak ik samen met andere professionals duidelijke afspraken over wie waar verantwoordelijk voor is, wie er signaleert, wie op de veiligheid let in het gezin en wanneer er wordt afgeschaald?
- Ken ik de wettelijke regelgeving over het delen van informatie en persoonsgegevens van cliënten met andere professionals?

Veel leerpunten

Veel sterke punten

10

Ben ik als professional voldoende toegerust en krijg ik voldoende ondersteuning vanuit de organisatie?

Ja Nee

- Faciliteert de organisatie mij voldoende in scholing, casuïstiekbespreking en intervisie?
- Steunt en stimuleert de organisatie mij om buiten de kaders oplossingen te vinden en maatwerk te bieden?
- Geeft de organisatie waarvoor ik werk mij vertrouwen en ruimte? Mag ik als professional bijvoorbeeld beargumenteerd afwijken van protocollen, richtlijnen en instrumenten wanneer dit bij een casus nodig is om de veiligheid van een jeugdige te vergroten?
 - > We zouden moeten streven naar een balans tussen 'doen wat moet' en 'doen wat nodig' is om de veiligheid van jeugdigen te borgen.
- Geeft de organisatie mij voldoende ruimte om samen met het gezin te bepalen wanneer het veilig genoeg is?
 - > Per gezin ziet onveiligheid er anders uit, dus is de weg naar 'veilig genoeg' per gezin anders.
- Maakt de gemeente gebruik van de waardevolle praktijkkennis die ik heb opgedaan in het wijkteam? Zijn er bijvoorbeeld mogelijkheden om (structureel) uit te wisselen tussen praktijk en beleid? En laten beleidsmakers en bestuurders zich hierbij informeren over de invloed van het beleid op de uitvoeringspraktijk?
- Biedt de organisatie voldoende tijd en ruimte om daadwerkelijk te investeren in de samenwerkingsrelatie met gezinnen?
- Biedt de organisatie voldoende ruime en tijd om gezinnen te stimuleren om hun netwerk te betrekken?
- Steunt de organisatie mij voldoende op elk onderdeel van het werkproces?

Veel leerpunten

Veel sterke punten

Leer- en ontwikkelvragen

Waar liggen mijn krachten?

Hoe kunnen mijn teamleden hiervan leren?

Op welke punten ervaar ik een drempel om huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en aan te pakken?

Welke competenties wil ik verder ontwikkelen?

Hoe kan ik daarbij de competenties van mijn team(leden) benutten?

Welke aanvullende kennis heb ik nodig?

Nederlands
Jeugdinstituut

Nederlands Jeugdinstituut

Postbus 19221
3501 DE Utrecht

T 030 230 6344
E info@nji.nl
www.nji.nl

© 2017, Nederlands Jeugdinstituut

Auteurs Nikki Udo en Caroline Vink
Fotografie Martine Hoving, Bettina Neumann
Vormgeving Punt Grafisch Ontwerp

